

Jens Torkild Baks prædiken langfredag

Taler

Jens Torkild Bak
Domprovst

Dato

3. april 2015

Sted

Ribe Domkirke

Omstændigheder**Prædikentekst**

Matthæusevangeliet kapitel 27, vers 31-56

Salmer

O hoved, højt forhånet
Det hellige kors, vor Herre selv bar
Naglet til et kors på jorden
Hil dig, Frelser og Forsoner
Så bøjed den dødsdømte nakken

1

Langfredag er altid din og min langfredag

Enhver tid, givetvis også ethvert liv kender sine øjeblikke af gudsforladthed.

5 Disse øjeblikke skal medtænkes langfredag, såfremt langfredags fortælling ikke skal være en fortælling om en fortidig begivenhed men blive en fortælling, der udtrykker og i sit udtryk forløser den smerte, som vi selv måtte være bærere af. Så vi ikke skal forlade kirken lige så stumme og afmægtige, som vi kom.

10 Det, der går godt for os, taler vi gerne om, mens det, der er slemt, ja, det er vi i reglen tavse om; det kan knibe vældigt med at få ordene frem, enten fordi vi skammer os over det, eller fordi vi ikke ved, hvad vi skal gøre ved det, og hvad nytter det så at tale om det, uanset hvor meget det kvæler os. Langfredag er for troen og i ånden en anledning til at få denne verdens og vor egen smerte frem i
15 lyset, eftersom Gud den dag i Kristus fortæller os, at der intet findes så forfærdeligt eller skamfuldt, at Han ikke vil dele det med os.

Vi begynder i dag denne proces 700 km fra Domkirken.

20 På Albertinum Museet i Dresden hænger der et fantastisk billede af maleren Otto Dix. Eller det gjorde der i hvert fald for et par år siden, hvor jeg i dagene op til påske havde lejlighed til at besøge museet.

25 Otto Dix, der levede fra 1891 til 1969, blev især kendt for sine brutale men ærlige krigsbilleder, hvori han livet igennem angiveligt forsøgte at bearbejde de traumatiske oplevelser, han havde haft som maskingeværskytte i 1. Verdenskrig.

Men altså, billedet hang på en endevæg på Albertinum Museet.

30

Betragtet på afstand lignede det en traditionel, trefløjet altertavle, udstyret med undertavle, dvs. fodstykke eller "predella", som det også hedder. Forventningen i overensstemmelse med dette syn på afstand var derfor, at altertavlens felter ville være fyldt med et passende udvalg af bibelske billeder.

35

Det viste sig ved nærmere eftersyn ikke at være tilfældet.

Det viste sig, at felterne ud til kanten var fyldt med detaljer fra krigens virkelighed på slagmarken: kroppe i forvredne stillinger, kropsdele i tilfældig orden flydende mellem efterladte våben og gasmasker; intet liv og ingen formildende omstændigheder overhovedet.

40

Hvad der ved dette nærmere eftersyn – måske også med tanke på den tilstundende påske – slog mig, var, at i denne altertavle havde vi for en gangs skyld et ordentligt, dvs. vedkommende langfredagsbillede.

45

I mødet med de bibelske fortællinger – og i det møde med Jesu historie, som fortællingerne etablerer – spørger vi ofte os selv: Hvilken betydning har det for os i dag? Hvordan skal vi fortolke det, så det giver mening for moderne mennesker? Hvordan skal vi oversætte det til vores egen tid?

50

De spørgsmål var det ikke nødvendigt at stille til Otto Dix' billede. Den virkelighed, Otto Dix – arbejdet tog ham ifølge det oplyste tre år, fra 1929 til 1932 – havde genkaldt på lærredet, gjorde enhver pædagogisk oversættelse af den bibelske fortælling til nutiden overflødig. Det budskab, der gjorde maleriet til en altertavle, kom af sig selv. Det kom fra brokker i baghovedet, herunder fra Jesu ord til de fortabte, de syge, de fattige, de forfulgte, ondskabens og krigens utallige ofre (med eller uden våben). Hans løfte om, at dér, hvor vi er, vil han være sammen med os.

60

Selvfølgelig kan man protestere og sige: Jamen, man kan jo ikke af dette forfærdelige billede se, at der findes et underliggende religiøst budskab. Det

religiøse forbliver et postulat. Ja, det gør det. Men man kunne heller ikke af det
65 forpinte menneske på korset se, at han var Guds søn. Det kunne ingen "se". For i
ham havde Gud lagt alt sit eget fra sig for at tage al menneskelig gru, den
hemmelige såvel som her den åbenbare, på sig.

Som Paulus udtrykker det i Filipperbrevet: *han, som havde Guds skikkelse,*
70 *regnede det ikke for et rov at være lige med Gud, men gav afkald på det, tog en*
tjeners skikkelse på og blev mennesker lig; og da han var trådt frem som et
menneske, ydmygede han sig og blev lydig indtil døden, ja, døden på et kors (Fil
2,6-8). Her sker ligeledes denne sammensmeltning af to diametralt modsatte
verdener, den jordiske og den himmelske, og det således, at den sidste skjuler sig
75 i den første!

En soldat, der går patrulje og for hvert skridt, han tager, må frygte at træde på en
mine, kan heller ikke se, at Kristus er hos ham og går ved siden af ham. Det
forbliver "troens hemmelighed": en viden, som kun troen har. Og en viden, der
80 endda, som hos Kristus i angstens yderste time, kan blive så usikker på sit eget
grundlag, at den må udråbe sit: *Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt*
mig?

En dansksindet, sønderjysk veteran fra 1. verdenskrig, Max Andersen, som
85 naturligvis for længst er død og borte, ville engang forklare mig, hvorfor han
uanset sit medlemskab af folkekirken og sin utvivlsomme forankring i den
kristne tro ikke deltog i søndagsgudstjenesten. *Jeg fik gudstjeneste nok under*
krigen, sagde han med lige dele sarkasme, bitterhed og øvrighedsforagt. Det
ærrer mig den dag i dag, at jeg aldrig siden tog mig mod til at spørge ham, hvad
90 han mente med "gudstjeneste".

Tænkte han på slagmarkens kun alt for håndgribelige kamp mellem liv og død,
godt og ondt, der i næsten fire år blev hans lod?

95 Eller tænkte han på de tyske præsters velsignelse af soldaternes våben? Eller
havde han bare fået nok i det hele taget? De fire år i krigen plus det år i fransk
fangenskab, der fulgte efter, plus de seks uger, det tog at vandre hjem til fods
havde under alle omstændigheder efterladt en glubende appetit hos ham på nu
bare at få lov til at passe det lille husmandssted i Sønderbyen sammen med
100 konen.

Når man, som vi i dag har gjort det, hører lidelseshistorien, langfredags evangelium, og ser hele forløbet for sit indre blik, eller når man står foran et traditionelt alterbillede med korsfæstelsen udmalet i farver og figurer i større eller mindre overensstemmelse med detaljerne i den evangeliske fortælling, så fristes man til kun at tænke historisk om lidelseshistorien. Men det er at snyde sig selv for det vigtigste.

Selvfølgelig kan man nøjes med at anlægge en kun historisk betragtning på langfredag. Man kan ved hjælp af de tilgængelige kilder, først og fremmest evangelierne, forsøge at fremmale detaljerne, herunder den grusomme henrettelsesmetode; forestille sig, hvor forfærdeligt det må have været og ikke mindst uretfærdigheden i det hele.

Men for den kristne tro handler langfredag om noget andet. Den kristne tro er nødt til at forlade den historiske scene med tilhørende illustrationer og træde tæt på sit eget liv.

For den kristne tro handler langfredag ikke først og fremmest om, hvad der skete engang. Det er ikke en særlig lyst til at dvæle ved det historiske minde, selv om det vel også kan have sine stemningsfulde tilløkkelser. Nej, langfredag er altid i dag; nemlig den dag, hvor vi mærker pinslerne, smerten, angsten og gudsforladtheden i vores egen verden, måske langt ind i vores eget liv, på kroppen eller sjælen. Hvor sorgen må erkendes og vedkendes uden filter, uanset om man er hjemløs eller har styr på Kreditforeningen. Langfredag er de sidste minutter i den Airbus 320, der som følge af en ung andenpilots forstyrrede sind styrtede ned i Alperne den 24. marts, kort før påske. Langfredag er altid min og din langfredag, og her i kirken, hvor vi deler den med hinanden, *vores* langfredag.

Der er en lang teologisk og gejstlig tradition for at udmale sig Kristi lidelser som noget helt specielt. Problemet er, hvad man så skal sige til alle de senere hen martrede sjæle. Hvad skal man sige til dem selv og deres pårørende? Var eller er deres lidelse mindre eller mindre værd? I så fald har man malet sig evangeliet ud af billedrammen og helt ud af enhver kristelig betydning!

Selvfølgelig er der forskel på historien om Jesu lidelse og historien om vores lidelse. Den forskel handler imidlertid ikke om graden af lidelse, om graden af sorg eller gudsforladthed. Men den handler om det personlige budskab, som

korset er til enhver af os: At der intet findes så forfærdeligt eller skamfuldt, at Gud ikke deler det med os for at vende vort ansigt imod den påskemorgen, der skal oprinde. Amen.

145

Kilde

Jens Torkild Bak: "At øve sig i at være menneske", s. 55-59. Eksistensen. 2017

Kildetype

Dokumentation i bogværk

150

Tags

Første tekstrække, Langfredag, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/jens-torkild-baks-praediken-langfredag>

155

160

165

170

175